

elutasítása ellenére 1956 elejétől három önálló döntéshozó testület működött a tárcán belül. A Belügyminisztérium kollégiuma mellett külön tanácskozott az államvédelmi kollégium és a Rendőri Bizottság is.

Forradalom és megtorlás

1956 nyarától a társadalomban halmozódó feszültségek a Belügyminisztérium apparátusára is hatottak. A vezető tisztek egy része egyetértett a Petőfi Kör vitáin megfogalmazott bírálatokkal, javaslatokkal. Az állományon belül többen elítélően hangoztatták, hogy a tárca és a területi szervek vezető posztjait elsősorban államvédelmi tisztek töltik be, és az államvédelmisek a rendőröknél magasabb fizetést kapnak. A forradalom kirobbanását és győzelmét követően Piros László belügyminisztert leváltották, helyét 1956. október 25-től Münnich Ferenc töltötte be, akit Nagy Imréhez fűződő korábbi kapcsolata miatt állítottak a tárca élére. Megkezdődött az egységes demokratikus rendőrség szervezése. Münnich azonban – aki a proletárdiktatúra eltöklélt híve volt – október végén szembefordult a demokratizálódással, majd elhagyta Budapestet.

1956. november 4-től 1957. február 28-ig – amikor Biszku Béla átvette a tárca irányítását – Münnich, mint a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökhelyettese, a fegyveres erők és közbiztonsági ügyek minisztereként a Belügyminisztériumot is irányította, tevékeny részt vállalva a megtorlásból, a karhatalom megszervezéséből. Münnich az egységes Fegyveres Erők Minisztériumának megszervezését szorgalmazta, azonban a Minisztertanács november 27-én elutasította a belügyi és a honvédelmi tárca összevonását, majd mindkét minisztérium átszervezéséről határozott. Változatlanul a tárca keretében maradt a Határőrség, a Légoltalom, a Büntetésvégrehajtás, a Tűzoltóság és a Karhatalom országos parancsnoksága. A szervezés alatt álló Munkásőrség felett azonban – az ilyen irányú törekvések dacára – a rendelkezési jogot nem a Belügyminisztérium, hanem kizárólag az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága gyakorolta.

BOTOS JÁNOS

Egyházak, egyházpolitika, 1945–56

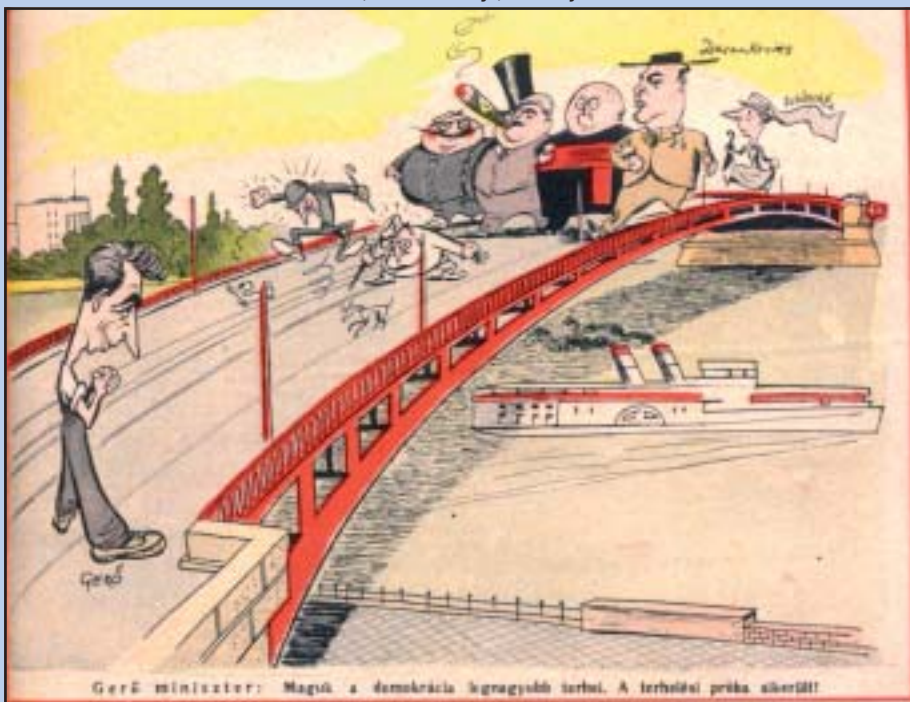
Az állam és az egyházak szétválasztását jogilag az 1949. évi alkotmány rögzítette. A szétválasztás jegyében szűkítették, majd felszámolták az egyházak közéleti, politikai aktivitását (világnézeti keresztény párt korlátozása, egyesületek betiltása stb.), visszaszorították gazdasági szerepét (1945. évi földreform) és csapást mértek az egyházak oktató-nevelő pozícióira. Az iskolák totális államosítását (1948) hamarosan az egyházi tudományosság és kultúra kirekesztése követte a magyar tudományos közéletből.

Az 1947. évi 33. törvény megszüntette a bevett és az elismert felekezetek közötti különbségeket, ettől kezdve csak elismert („bejegyzett”) és el nem ismert jogállású felekezet létezik.

1945–50 között tehát nem az állam és az egyházak szétválasztása ment végbe, hanem az egyházakat addig nem látott állami ellenőrzés alá vonták. Ez részét képezte a termelés és a tulajdon államosításának, a pártállami diktatúra megteremtésének, a civil szervezetek felszámolásának. 1948 második felében egyezményekben „újraszabályozták” a református, az unitárius, az evangélikus és az izraelita felekezetek viszonyát az államhoz, ugyanerre a katolikus egyház esetében 1950 augusztusában került sor.

Az alkotmányra az egyházak és felekezetek vezetői 1950 januárjában, illetve 1951 nyarán hűségesküvet tettek. A Mindszenty-per (1949), a szerzetesrendek felszámolása (1950) már megmutatta a diktatúra könyörtelen arcát. Az egyházak teljes adminisztratív ellenőrzését – a politikai és államrendőrségi szervek mellett – az 1951-ben felállított Állami Egyházügyi Hivatal valósította meg, amelyet 1956 végén átmenetileg felszámoltak.

**Az egyház képviselője – a rendszer ellenségei között.
Karikatúra, Ludas Matyi, 1948. július 31.**

Gere miniszter: Maguk a demokrácia legnagyobb barátai. A terhelési próbát sikerült!